

LOGO ORGANIZACIONE JEDINICE

Broj: 01-981

08.06.2020

(sjedište organizacione jedinice / grad i datum)

**CENTRU ZA STUDIJE I KONTROLU KVALITETA
ODBORU ZA MONITORING MAGISTARSKIH STUDIJA**

Propratni dopis organizacione jedinice (obrazloženje predmeta koji se dostavlja), uz SAGLASNOST KOMISIJE ZA POSTDIPLOMSKE STUDIJE (propisano članom 24 Pravila studiranja na postdiplomskim studijama).

(ime i prezime ovlašćenog lica, potpis, pečat)

PRIJAVA TEME MAGISTARSKOG RADA (popunjava magistrand u saradnji sa mentorom)		Studijska godina 2019/20.
OPŠTI PODACI MAGISTRANDA		
Ime i prezime:	Lidija Vojinović	
Studijski program:	Crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti	
Godina upisa magistarskih studija:	2019/20.	

LIČNE INFORMACIJE

Lidija Vojinović

Staro Pazarište 12, Nikšić 81400, Crna Gora

069317939

lidjavojinovic123@gmail.com

Pol
Ž

Datum rođenja
25.02.1997.

Državljanstvo
Crnogorsko

Radno iskustvo

Priravnik iz crnogorskog jezika u OŠ „Luka Simonović“ (januar – oktobar 2020), (program stručnog osposobljavanja)

OBRAZOVANJE I
OSPOSOBLJAVANJE

[Svaki obrazovni program upišite posebno. Započnite s najnovijim.]

Obrazovanje: Profesor crnogorskog jezika i južnoslovenske književnosti

Naziv ustanove: UCG Filološki fakultet, Nikšić (Crna Gora)

Smjer: Postdiplomske studije (smjer: Književnost)

Datum upisa: 2019/20.

Naziv ustanove: UCG, Filološki fakultet, Nikšić (Crna Gora)

Smjer: Crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti, Specijalističke studije, prosvjetno-pedagoški smjer

Datum upisa: 2018/19.

Naziv ustanove: UCG, Filološki fakultet, Nikšić (Crna Gora)

Smjer: Crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti,

Osnovne studije

Datum upisa: 2015/2016.

Naziv ustanove: JU Gimnazija „Stojan Cerović“, Nikšić (Crna Gora)

Datum upisa: 2011/12.

Naziv ustanove: OŠ „Dušan Bojović“, Nikšić

Datum upisa: 2003/04.

LIČNE VJEŠTINE I KOMPETENCIJE

Maternji jezik Crnogorski jezik

Ostali jezici

Engleski

Ruski

	RAZUMIJEVANJE		GOVOR		PISANJE
	Slušanje	Čitanje	Govorna interakcija	Govorna produkcija	
	B2	B2	B2	B2	B2
	z				
	B2	B1	B1	B1	B2

Nivoi: A1/2: Elementarna upotreba jezika - B1/B2: Samostalna upotreba jezika- C1/C2 Kompetentna upotreba jezika

Komunikacione vještine

- Tolerantnost u slušanju i razumijevanju sagovornika
- Uspješno ostvarivanje dobrih međuljudskih odnosa
- Uvažavanje tuđih mišljenja i ideja

Organizacione/rukovodeće vještine

- aktivno i odgovorno izvršavanje radnih zadataka
- dobro planiranje i organizacija
- vješto i brzo rješavanje problema

Poslovne vještine

- inovativnost u prezentovanju i obradi nastavnih sadržaja
- fleksibilnost u radu sa učenicima
- unapređivanje međuljudskih odnosa

Digitalna kompetencija

SAMOPROCJENA

Obrada informacija	Komunikacija	Stvaranje sadržaja	Sigurnost	Rješavanje problema
Samostalna upotreba	Kompetentna upotreba	Samostalna upotreba	Samostalna upotreba	Samostalna upotreba

Nivoi: Elementarna upotreba - Samostalna upotreba - Kompetentna upotreba

Upišite ostale računarske vještine. Navedite u kojemu su kontekstu stečene.

Dobro upravljanje Office paketom programa.

BIOGRAFIJA - CV

DODATNE INFORMACIJE

BIBLIOGRAFIJA:

Vojinović, L., & Knežević, J. (2019). Umjetnik između apolinijskog i dionizijskog principa – Smrt u Veneciji Tomasa Mana, *Folia linguistica et litteraria*, 28, 101-111, Nikšić: Filološki fakultet UCG.

Naslov rada <i>Tema mora biti aktuelna, nova, naslov treba precizno da odražava cilj i predmet istraživanja.</i>	Kosmološko i individualno vrijeme u romanima <i>Čarobni brijeg</i> Tomasa Mana i <i>Pešćanik</i> Danila Kiša
I UVOD	
U uvodnom dijelu dati obrazloženje naziva rada (≤ 1200 karaktera) <i>Argumentovanim naučnim stilom obrazložiti aktuelnost i primjerenost predložene teme.</i>	Naslov rada ukazuje na konkretan predmet istraživanja, a u naslovu je vidljiv i tekstualni korpus na kojem je istraživanje sprovedeno. Budući da je vrijeme (hronos) oduvijek bilo u fokusu čovjekove kognicije, pored mogućnosti njegovog preciznog i kalendarskog računanja, postoje i teorije koje ovom pojmu pokušavaju pristupiti na psihološki način koji je u vezi sa našim unutrašnjim – subjektivnim životom. Osim kodifikovanog mjerenja, vrijeme se može posmatrati kao posljedica čovjekove intuitivne spoznaje, tj. objektivno vrijeme realne egzistencije transponuje se kao subjektivno vrijeme čovjekove svijesti i pod uticajem psiholoških mehanizama trpi određene deformacije. Ovim istraživanjem fokusiraćemo se na tumačenje vremena u dva njegova vida. Nasuprot kalendarskog vremena koje u objektivnom svijetu mjeri protok njihovog života, pokazaćemo i kako junaci u romanima posjeduju i lično vrijeme koje je psihološka, individualna kategorija. Kosmološko vrijeme teče u okvirima brojčanog sistema i hronologije, dok individualno vrijeme doprinosi njegov dubljoj (duhovnoj) spoznaji, ali i spoznaji važnosti vremena za ljudsku egzistenciju uopšte.
Predmet istraživanja (≤ 1200 karaktera) <i>Koncizno obrazložiti predmet istraživanja.</i>	Centralni predmet istraživanja je utvrđivanje i analiza kosmološkog i individualnog aspekta vremena, tj. srodnih načina na koji se oni očituju u romanu <i>Čarobni brijeg</i> njemačkog moderniste i nobelovca Tomasa Mana, i u romanu <i>Pešćanik</i> Danila Kiša doprinoseći formiranju kompleksnih značenja teksta. U <i>Čarobnom brijegu</i> pratićemo unutrašnje vrijeme junaka i njihovu nemogućnost da se orijentišu prema kalendarskom vremenu koje se podvrgava mitologizovanom prostoru sanatorijuma oslobođenog automatizovanog načina života, a samim tim i kosmološkog računanja vremena. U <i>Pešćaniku</i> akcenat će biti na postupcima kojima se narušava ustaljena temporalna organizacija, da bi se na osnovu pojedinačnih fragmenata svijesti junaka i objektivnih vremenskih referenci pruženih od strane pripovjedača konstruisala cjelina disparatnog narativnog toka. Predmet našeg istraživanja nije samo način na koji vrijeme u vezi sa formiranjem značenja teksta funkcioniše u narativnoj strukturi, već i kako ovaj fenomen udaljava junake od života smještenog u kalendarske okvire, vodeći ih zajedno sa čitaocem ka kontemplaciji i opažanju vremena koje se suprotstavlja ustaljenoj logici i poretku, a neminovno utiče na ljudski život.

Motiv i cilj istraživanja

(≤ 4000 karaktera)

Jasno i nedvosmisleno definisati razloge, svrhu i glavne ciljeve u procesu istraživanja.

Proučavanje književnog djela nemoguće je zamisliti bez sagledavanja organizacije vremena u strukturi narativnog teksta. Od mnogih ponuđenih klasifikacija i načina razmatranja funkcionisanja vremena u književnom djelu, mi smo se opredijelili za dva njegova moguća aspekta – za kosmološko, tj. zemaljsko i individualno, tj. lično, subjektivno vrijeme. Ograničavajući time polje našeg istraživanja na dva najizrazitija segmenta vremena u navedenim romanima cilj našeg istraživanja ide u pravcu posmatranja njihovog uticaja na kreiranje i proširivanje značenja teksta, odnosno uticaja na njegovu semantičku dimenziju.¹ Uzimajući navedene romane kao reprezentativne u okvirima moderne i postmoderne književnosti, posvetićemo se navedenoj problematici uzimajući u obzir ne samo vrijeme koje objektivno teče van nas i rezultat je astronomskog mjerenja, već i vrijeme koje protiče u tijesnoj vezi sa našim subjektivnim osjećajem i rezultat je intuitivnog saznanja. Junaci u ovim romanima djeluju u vremenu koje je predmet konvencionalnog mjerenja, ali posjeduju i vlastite mjerne jedinice koje su psihološki motivisane i nijesu identične egzaktnom naučnom saznanju. Ovo vrijeme odlikuju i određene deformacije kojima ćemo se takođe baviti u predstojećoj analizi – sažimanje (zgusnutost) ili rasplinjavanje vremenskog toka shodno subjektivnom doživljaju junaka, odnosno njihovoj iskrivljenoj percepciji. Dakle, prat ćemo događaje koji su ispričani hronološki, ili uz prisustvo temporalnih anahronija, i u vezi sa tim sagledati junakov doživljaj vremena koji se temelji na ličnim, introspektivnim parametrima. Pored onoga što je naša osnovna namjera, istražićemo i složeni uticaj vremena na živote junaka, njihovu podvojenost uzrokovanu dvostrukim saznavanjem vremena, složenu povezanost vremena sa prostornim strukturama, uticaj vremenskih ravni i načina pripovijedanja na segmentiranje teksta, odnos pripovjedačevog i junakovog vremena – vremena priče i vremena koje je uslovljeno junakovom percepcijom. Kako postmodernističke tekstove odlikuje razglobljenost strukture, i naglašeno osamostaljivanje narativnih segmenata koji pod uticajem citatnosti nijesu povezani tako da doprinose čvrstom fabularnom toku, recipijent dobija mogućnost da sam učestvuje u kreiranju smisla pojedinih djelova teksta. To se odnosi i na aspekt vremena koje ne teče hronološki, već je kao i postmoderni junak rascjepkano i podvojeno, stoga čitalac mora da dopuni pojedine vremenske praznine u pripovijedanju na osnovu onih vremenskih referenci koje su ponuđene od strane protagoniste ili pripovjedača. Takvo je funkcionisanje temporalnosti u *Peščaniku*, dok je u *Čarobnom brijegu* kao modernističkom tekstu u prvom planu suočavanje junaka sa samim sobom posredstvom subjektivnog doživljaja vremena koje mijenja putanju njegovog

¹ O tome piše i Adrijana Marčetić (2003) u *Figurama pripovijedanja* ističući da značenje teksta izvire iz uzajamne veze forme (načina pripovijedanja o nekim događajima uz brojne temporalne deformacije) i sadržaja (samih događaja).

života tokom boravka u Davosu. U romanu ćemo identifikovati i pratiti protok kraćih vremenskih intervala koji imaju veći uticaj na junakovu samospoznaju, pa je njihov narativni tempo usporen u odnosu na duže vremenske periode koji protiču sa ubrzavanjem narativnog ritma i doprinose dinamizaciji pripovijedanja. Sloboda u rasipanju vremenom koja ne odražava njegovo mjerenje konvencionalnim jedinicama, a karakteristična je za stanovnike sanatorijuma u Berghofu, razlikuje se od racionalnog računanja vremena u ravnici odakle je došao Hans Kastorp. Opozicija između gornjih i donjih prostornih struktura u vezi sa proticanjem vremena usložnjava semantičku ravan teksta, pa u odnosu na realno vrijeme ravnice, u sanatorijumu dolazi do narušavanja kalendarskog računanja vremena, tj. dolazi do dezautomatizacije opažanja protoka vremenskih jedinica pod uticajem psiholoških procesa koji se odvijaju u junacima romana.

II PREGLED DOSADAŠNJIH ISTRAŽIVANJA IZ NAVEDENE OBLASTI

Pregled dosadašnjih istraživanja
(pozvati se na najmanje 10 primarnih referenci na kojima se istraživanje bazira, od toga minimum 5 iz posljednjih 10 godina ≤ 6000 karaktera)

Pregled dosadašnjih istraživanja je narativan. Prikazati stanje u oblasti nauke u vezi sa predmetom istraživanja.

Među mnogobrojnim istraživačima Manovog i Kišovog djela, a konkretno romana koji su predmet našeg tumačenja, bilo je i onih koji su uočili važnost vremenskih ravni prikazanog svijeta i njihovih slojevitosti. Dragan Stojanović u knjizi *Paradoksalni klasik Tomas Man*, navodi važne zaključke o funkcionisanju vremena u *Čarobnom brijegu*. Stojanović (1997) zapaža da je glavni junak Hans Kastorp na „začaranom bregu“ izolovan od istorijskog proticanja vremena i lišen bilo kakve djelatnosti, pa prema tome on nije aktivni, već kontemplativni junak koji razmišlja o smislu postojanja. Vrijeme provedeno gore nudi junaku određenu slobodu i iskustvo, što se manifestuje kroz Kastorovu podvojenost u drugačijem svijetu, u kojem proticanje vremena nailazi na iščašenu svijest junaka i biva uslovljeno njegovom subjektivnošću. Stojanović (1997) takođe primjećuje da je junak do osnovnih spoznaja o životu, ljubavi i smrti mogao jedino doći udaljavajući se od bilo kakvih aktivnosti u ravnici, što znači izvan kosmološkog i stvarnog proticanja vremena. Majkl Bedov (2004) u eseju *The magic mountain* Kastorovu odlazak iz ravnice i dolazak u „carstvo mrtvih“ opisuje kao junakovu bezvremensku izolaciju u kojoj se odvija njegov dalji razvoj u potpuno novim uslovima. U hermetičkom svijetu sanatorijuma vlada subjektivni osjećaj vremena i u Kastorpu se bude opsesije i strasti koje se nijesu mogle ispoljiti u ravnici kao prostoru civilizacijskog i tehničkog napretka. Dragana Kršenković-Brković (2015) u knjizi *Poetika prolaznosti – Organizacija vremena u Ranim jadima Danila Kiša* studiozno se bavi aspektima vremena, pružajući značajno teorijsko polazište kada je u pitanju istraživanje ove problematike. Autorka najprije nudi pregled različitih tumačenja vremena, od Auerbaha do Bahtina i Ženeta, a zadržava se i na koncepciji vremena Pola Rikera, i vremena koje uspostavlja Man u *Čarobnom brijegu*, zapažajući da se tu radi o specifičnom oblikovanju prostora koji je u tijesnoj vezi sa subjektivnim proticanjem vremena, odnosno vremena koje se temelji na junakovom unutrašnjem doživljaju. Takođe, primjećuje da se Kiš u *Ranim jadima* (kao što će to biti i u *Pešćaniku*) oslobađa spoljašnjeg vremenskog kontinuteta i pomjera akcenat na unutrašnji prostor i vrijeme, tj. svijest junaka koja je formirana od proživljenih stanja i događaja, „iako se ona pokazuju kao nesigurna, iskrivljena ili deformisana slika kroz koju je predočena stvarnost“ (str. 179). Filozofskim istraživanjem proticanja vremena u čovjekovom životu i narativnoj prozi bavili su se Anri Bergson (1978) i Pol Riker (1993) čija ćemo stanovišta iskoristiti kao interpretativno polazište prilikom analize. Zbog bliskosti njihovih shvatanja pokušaćemo da navedene koncepcije objedinimo tako da dobijemo sistematski pristup ovoj temi. Razgraničavanje kodifikovanog mjerenja vremena od vremena koje proizilazi iz naše intuicije

i psihološki je uslovljeno, koje su obojica zagovarali u svojoj doktrini jasno odgovara onim vremenskim ravnama koje smo prepoznali u ovim romanima. Kišov roman *Peščanik* detaljno je interpretirao Petar Džadžić (1976) koji pored upućivanja na važnost dokumenta, tj. pisma koje se javlja na epiloškoj granici romana, a doprinosi osvjetljavanju značenja teksta u cjelini, govori i o raznim varijacama peščanog sata kao simbola vremena, praznine i propadanja. Njegova analiza značajna je i zbog pokušaja da se objasni podvojenost Kišovog junaka uz akcenat koji se stavlja na 1942. kao apokaliptičnu godinu stradanja i umiranja. O višestrukoj simbolici peščanika u romanu imajući u vidu i vremensku dimenziju piše Mirjana Bečejski (2013). Bečejski analizira funkcionisanje postmodernističkih tehnika korišćenih u romanu koje utiču ne samo na njegovu strukturu, već i na prikaz vremenskih ravni, što je za naše tumačenje izuzetno značajno. Opsežni prikaz o aktuelnosti i načinima proučavanja temporalnosti, uključujući i zapažanja o kosmološkom i individualnom proticanju vremena ostavio je Edin Pabrić (2006) u knjizi *Vrijeme u romanu – od realizma do postmoderne*. O aspektima vremena u *Čarobnom brijegu* piše Milan Uzelac (2017) u knjizi *Fenomenologija nestajućeg vremena*. On navodi da glavni junak Hans Kastorp postoji između objektivnog (realnog) i unutrašnjeg (narastajućeg) vremena i Manov koncept shvatanja temporalnosti povezuje sa zapadnim tradicijama, budući da je roman nastao pod njihovim snažnim uticajem. Opsežno o Manovim romanima, uključujući i *Čarobni brijeg* piše Radomir Ivanović (2007), u knjizi *Miteme i poeteme Tomasa Mana*, zasnivajući svoje istraživanje na procesima mitologizacije u Manovom djelu, odnosno na stvaranju mitema i poetema u pojedinim njegovim romanima. Mark Tompson (2014) u kritičkoj studiji *Izvod iz knjige rođenih* peščanik kao simbol proticanja vremena, koje junak opaža kao prazninu, povezuje sa motivom kruga ili cikličnog kretanja koje se uspostavlja na prološkoj i epiloškoj granici teksta, upozoravajući i na važnost sagledavanja osobite forme romana i analiziranja psihološkog profila glavnog junaka čija iščašenost prouzrokuje upravo dvostruku percepciju vremena. O *Peščaniku* kao romanu u kojem čovjek nestaje sa pozornice istorijskog vremena da bi preuzeo ulogu rekonstrukcije vremena koje je istorija obrisala piše Gavrilović (2017), pa će nam njegovo istraživanje takođe biti značajno u sagledavanju apsekata vremena i načina na koji Kiš upotrebljava dokumentarnost u cilju rekreiranja prošlog iskustva, ali i upućivanja na stvarne vremenske reference nasuprot unutrašnjem vremenu junaka. Dragana Kršenković-Brković (2018) junaka Kišovog *Peščanika* doživljava kao marginalca, prožetog istorijskim patnjama jednog Jevrejina, pa prema tome osuđenog na egzistencijalnu dramu i unutrašnju razglobljenost, koja će se manifestovati i na planu temporalne organizacije romana.

III HIPOTEZA/ISTRAŽIVAČKO PITANJE

Hipoteza/e istraživanja i/ili istraživačko/a pitanje/a sa obrazloženjem
(≤ 2400 karaktera)

Jasno definisati hipotezu/e i/ili istraživačka pitanja. Hipoteza treba da sadrži ključne riječi iz naslova, odnosno predmeta istraživanja.

Polazna hipoteza može se formulisati na sljedeći način: Junaci dva posmatrana romana na sličan način određeni su vremenom – kako objektivnim, tako i njegovim individualnim aspektom. Oni žive u vremenu koje se da objektivno odrediti, ostvaruju svoju egzistenciju u vremenskim amplitudama koje su označene konvencionalnim mjernim jedinicama (satima, datumima, godinama). Ali osim toga, oni žive i u vremenu koje postoji kao psihološka pojava, kao produkt njihove unutrašnje spoznaje i neposrednog opažanja. U radu ćemo, prema tome, istražiti funkcionisanje dvije različite kategorije temporalnosti, od kojih je kosmološko vrijeme ujedno i empirijsko, a individualno vrijeme nadilazi okvire egzaktne nauke i uslovljeno je psihološkim momentom i intuitivnom spoznajom junaka romana.

Sa ciljem potvrđivanja teze pokušaćemo da u okvirima istraživanja damo odgovore na sljedeća istraživačka pitanja:

Kojim pripovijednim postupcima i sredstvima se služi pisac da bi nam predočio nedvosmisleni određenost junaka vremenom?

Da li je i na koji način uspostavljena veza između razlikovnih aspekata vremena i prostora u svijetu djela?

Na koji način razlikovanje vremenskih aspekata u odnosu na junaka doprinosi uslozljavanju značenjskih struktura djela?

Po čemu jedan drugom nalikuju junaci dva romana tj. u čemu je sličnost njihovog odnosa prema vremenu?

U kolikoj mjeri vrijeme mijenja i utiče na egzistenciju junaka oba romana, tj. da li pojedini vremenski periodi imaju presudan uticaj na tok njihovog života?

Da li na junakovu spoznaju o važnosti vremena i promjena koje ono donosi veću ulogu ima subjektivno (unutrašnje) ili fiksno vrijeme koje je kvantitativno mjerljivo?

Koliki je uticaj spoznaje vremena na razvojne procese u junacima, odnosno koliko to doprinosi psihološkim promjenama unutar njih?

IV METODE	
Naučne metode koje će biti primijenjene u istraživanju (≤ 3000 karaktera) <i>Detaljno navesti i obrazložiti koje će se metode koristiti kako bi se testirale hipoteza/e i/ili istraživačka pitanja.</i>	U težnji da konstruktivno potvrdimo polaznu hipotezu, a imajući u vidu cilj i predmet rada, u našem istraživanju primarna će biti upotreba analitičko-interpretativne metode. Kako smo već naglasili da osnovno polazište u raščlanjivanju cjeline teksta i sagledavanja njegovih pojedinih aspekata (u ovom slučaju organizacije vremena) predstavljaju dvije filozofske koncepcije, nameće se upotreba interdisciplinarnog pristupa. Time se uspostavljaju korelacijske veze ne samo sa filozofijom, nego i psihologijom čija su istraživanja spoznaje vremena i njegovog uticaja na čovjekovu egzistenciju značajno inspirisale mnoge istraživače koji su se bavili ovom problematikom. Budući da naše istraživanje temeljimo na romanima dva autora, to podrazumijeva i primjenu komparativne metode kojom djela stavljamo u poredbeni odnos kako bi uočili tipološke i druge analogije ili suprotnosti u vezi sa temom istraživanja. U završnom dijelu rada koristićemo se i metodom generalizacije kako bi na osnovu prethodno iznijetih rezultata došli do opštih zaključaka.

V OČEKIVANI REZULTATI ISTRAŽIVANJA I NAUČNI DOPRINOS

Očekivani rezultati istraživanja, primjena i naučni doprinos

(≤ 3000 karaktera)

Koncizno navesti važnije očekivane rezultate. Ukazati na eventualnu praktičnu primjenu rezultata istraživanja. Sažeto navesti očekivani doprinos rada u odnosu na postojeća istraživanja.

Očekivani rezultati

Očekivani rezultati istraživanja u vezi su sa provjerom i potvrđivanjem osnovne hipoteze koju smo prethodno formulisali. Pored određenosti objektivnim vremenom, junaci dva romana posjeduju i lično, subjektivno vrijeme koje formira poremećen doživljaj temporalnosti u njihovoj svijesti što rezultira drugačijim odnosom prema stvarnosti koja ih okružuje. Osim značaja koji protok vremena ima na živote junaka i uticaja na formiranje značenja teksta u cjelini i njegovim djelovima, istražićemo i kako su dvije epohe (modernizam i postmodernizam) tretirale fenomen vremena, te da li njihov odnos prema vremenu značajno utiče na značenja teksta. U ovim romanima to je vidljivo kroz osporavanje pravolinijskog proticanja vremena i naglašavanja njegove elastične dimenzije – vrijeme se rasteže prema subjektivnom doživljaju junaka čime se suprotstavlja brojčanom sistemu i hronologiji. Isticanjem psihološke dimenzije vremena u prvi plan se stavlja unutrašnji život junaka romana, njihova svijest, kolebanja i kompleksna psihologija čime se dokazuje opravdanost korišćenja Bergsonove i Rikerove filozofske koncepcije koje su pomjerile akcenat sa vremena kao kvantitativne pojave na njegovo subjektivno poimanje i uticaj koji ima na čovjekovu svijest i unutrašnje procese.

Primjena rada

Primjena rada podrazumijeva doprinos boljem razumijevanju složenih značenjskih struktura književnog teksta, a time i lakšem posredovanju humanističkih vrijednosti koje on izražava omogućavajući čitaocu da osvijesti tematizovane aspekte sopstvenog iskustva. Istraživanje srodnih aspekata književnih djela, ovdje vremenske dimenzije u romanima iz različitih epoha i kulturnih krugova, omogućava potpunije sagledavanje univerzalnih humanističkih značenja reprezentativnih djela južnoslovenske književnosti u komparaciji sa najboljim djelima svjetske književnosti. Rad će doprinijeti i sagledavanju karakteristika književnih epoha (moderne i postmoderne) i ponuditi mogućnost istraživanja vremena unutar književne strukture u korelaciji sa drugim oblastima njegovog proučavanja (filozofijom i psihologijom). Rad je značajan i za buduća istraživanja razlikovnih aspekata vremena u romanima koji se na sličan način bave ovom problematikom.

Naučni doprinos

Naučni doprinos rada je u uporednom sagledavanju dvostrukog aspekta vremena i njegovog uticaj na formiranje značenja romana, te posebno u primjeni komparativne perspektive proučavanja Kišovog djela koje do sada nije analizirano u kontrastivnom odnosu prema nekom drugom djelu svjetske književnosti koji na sličan način tretira fenomen vremena. Istraživanje je istovremeno doprinos komparatistici uopšte, tj. komparativnom izučavanju djela iz različitih epoha, napisanih u drugačijem kulturnom i društvenom kontekstu dovođenjem u vezu preko vremenskih i prostornih narativnih struktura. Time se otvara mogućnost da se dva pisca čija su djela predmet analize sagledaju izvan okvira epohe, što produbljuje mogućnosti recepcije njihovih djela kao sjevremenih.

VI DISKUSIJA I ZAKLJUČAK

Ograničenja i dalji pravci u istraživanju

(≤ 1800 karaktera)

Diskusija o mogućim prijedlozima za buduća istraživanja u ovoj oblasti i njihovoj opravdanosti (putem rezultata istraživanja ili literature). Identifikovati i opisati potencijalna ograničenja istraživanja. Rezultate i doprinose istraživanja je potrebno razmotriti u svjetlu ograničenja – npr. teorijski i konceptualni problemi, problemi metodoloških ograničenja, nemogućnost odgovora na istraživačka pitanja i tome slično.

Ograničenja istraživanja odnose se prije svega na nedostupnost najnovije literature na engleskom i njemačkom jeziku, tj. nemogućnost da se njima pristupi u okviru našeg bibliotečkog fonda. Mnogo toga od literature nije dostupno ni na internet izvorima, što sprečava prikupljanje potrebnih publikacija za istraživanje. Ograničenja se mogu ticati i obima magistarskog rada koji limitira veličinu korpusa i onemogućava da se u interpretaciju uključi više Kišovih romana. Ipak, činjenica da on predstavlja jedinstveno komparativno tumačenje ova dva djela na osnovu diversifikovanih vremenskih ravni što do sada nije zapaženo i obrađeno, smatramo da može biti inspirativan budućim istraživačima koji će primjenom komparativne metode ovakav način razlikovanja temporalne organizacije primijeniti na drugim tekstovima.

VII STRUKTURA RADA

Struktura rada po poglavljima:

Voditi računa da naslovi poglavlja

budu problemski formulisani.

Dati opis sadržaja rada po poglavljima.

U uvodnom dijelu rada prezentovaćemo Bergsonovu filozofiju vremena koja će nam koristiti kao interpretativno polazište za identifikovanje i tumačenje aspekata vremena u Manovom i Kišovom romanu. To podrazumijeva i razgraničavanje kategorija kvaliteta i kvantiteta vremena koje odgovaraju njegovom kosmološkom i intuitivnom (psihološkom) saznavanju. Pored toga, izložićemo i kategorizaciju vremena francuskog filozofa Pola Rikera koji se u svojoj koncepciji oslanjao na shvatanje vremena Sv. Avgustina i Edmunda Huserla. On smatra da postoji vrijeme svijeta (kosmološko, kalendarsko, tj. objektivno vrijeme) i ljudsko vrijeme koje se pojavljuje kao njegova opozicija. Njegovo sagledavanje vremena značajno nam je zbog bliskosti sa Bergsonovom koncepcijom, budući da na sličan način pristupaju njegovom poimanju. Pored kvantitetskog, fizičkog aspekta vremena, postoji i kvalitativni element koji je predmet fenomenološkog istraživanja – vrijeme se više ne posmatra kao realna, fizička veličina koja postoji kao *kvantum* i koja se može precizno izračunati, već vrijeme isključivo postoji kao produkt svijesti i intuicije kao najznačajnije spoznajne vještine.

Druga cjelina rada posvećena je sagledavanju fenomena vremena u Manovom romanu *Čarobni brijeg* (*Der Zauberberg*, 1924). Za naše tumačenje važan je prostor sanatorijuma u kojem boravi glavni junak Hans Kastorp u periodu od sedam godina pred I Svjetski rat, i njegov uticaj na usporavanje ili ubrzavanje vremenskog toka u svijesti junaka. Pokušaćemo da uočimo i razgraničimo vrijeme koje je moguće precizno izmjeriti ili omeđiti koristeći konvencionalne mjerne instrumente i jedinice, i vrijeme koje se junacima čini da protiče i koje se opire svakoj materijalizaciji. U hronotopu² bolesti i smrti, koji Berghof tada predstavlja za glavnog junaka, Hans Kastorp se suočava sa vremenom koje protiče van ustaljenog reda i bez previše promjena koje bi omogućile bržu smjenu pojedinih vremenskih intervala. U skladu sa tim, fokus našeg tumačenja u ovom dijelu rada biće funkcionisanje vremena izmještenog iz njegovog realnog okvira i pod uticajem osobenog prostora u čijoj jednolikosti se ponekad čini da vrijeme gotovo uopšte ne prolazi, ili se njegov protok mjeri na sasvim neuobičajen način. Ispitaćemo tako, kako likovi u ovom romanu u borbi između života i smrti, vode i neprestanu borbu sa vremenom, pokušavajući da osmisle postojanje i izbjegnu otupjelost čula prouzrokovanu doživljajem vremena kao velike praznine koja usporava i koči tok njihovog života.

² Pojam hronotopa uzimamo u Bahtinovom tumačenju (1989) koji je predložio u studiji *O romanu*, shvatajući ga kao neraskidivost prostornih i vremenskih nizova, tj. vrijeme kao četvrtu dimenziju prostora

Struktura rada po poglavljima:

Voditi računa da naslovi poglavlja budu problemski formulisani. Dati opis sadržaja rada po poglavljima.

U trećem poglavlju analiziraćemo Kišov roman *Peščanik* (1972) sa aspekata zemaljskog, odnosno kosmološkog i individualnog vremena. Osim rasparčanosti i diskontinuiteta narativnog materijala što odgovara postmodernističkom maniru, za ovaj roman karakteristična je i kriza temporalnosti.³ Ipak, na osnovu onoga što nam predočavaju junak i pripovjedač, smještajući određene događaje u precizno definisane vremenske intervale, pokušaćemo da rekonstruišemo fabularne segmente imajući u vidu vrijeme koje nam se nužno nameće kao kosmološko. U tumačenju fenomena vremena značajna je i simbolika peščanika koji nije samo izraz dvostrukosti oličenoj u figuri oca i sina, već i indikator osipljivosti i ništavnosti vremena. Time se približavamo individualnom aspektu i načinu na koji junak poima određene vremenske jedinice, tj. kako nam se čini da u njegovoj svijesti protiče vrijeme nezavisno od njegovih deiktičkih pokazatelja.

Četvrti i završni dio rada biće posvećen sumiranju najznačajnijih rezultata sagledavanja i tumačenja kosmološkog i individualnog vremena u navedenim romanima. To podrazumijeva komparativno upoređivanje načina na koji su se jedan i drugi autor bavili umjetničkom obradom vremena i njegovim prikazivanjem kao objektivne ili subjektivne kategorije. Konačni zaključci podrazumijevaju uklanjanje postupaka pomoću kojih su ovi pisci obuhvatili važnost spoznaje vremena i njegov uticaj na čovjekovu egzistenciju uopšte. Pored obrade realnog, kalendarskog vremena koje je predmet proučavanja egzaktnih nauka, pružili su mogućnost njegovog proučavanja sa stanovišta filozofije i psihologije, jer je vrijeme neodvojivo od naše intuicije i subjektivnog shvatanja.

Struktura po poglavljima:

1. Uvod
 - 1.1 Anri Bergson – filozofija vremena i teorija intuicionizma
 - 1.2. Kategorizacija vremena Pol Rikera – fenomenološki pristup vremenu
2. *Čarobni breg*
 - 2.2. Sanatorijum Berghof – začarani brijeg i začarano vrijeme
 - 2.3. Kosmološko proticanje vremena u romanu
 - 2.4. Subjektivni doživljaj vremena – usporavanje i ubrzavanje vremenskog toka
 - 2.5. Valpurgina noć – vrijeme poklada i život van kalendara
 - 2.6. Razvojni put Hansa Kastorpa – vrijeme je tajna nematerijalna
 - 2.7. Udar groma i povratak istorijskom vremenu
3. *Peščanik*
 - 3.1. Postmodernizam i kriza temporalnosti
 - 3.2. Podvojenost junaka i dvostruka percepcija vremena
 - 3.3. Istražni postupak i rekreiranje prošlosti
 - 3.4. E.S. i 1942. godina kao uzrok traumatskih poremećaja u junaku
 - 3.5. Kontradatiranje pisma i kalendarsko računanje vremena
 - 3.6. *Peščanik* – odraz odraza ili vrijeme shvaćeno kao praznina
4. Zaključak

³ Osim što je postmodernizam donio niz novih postupaka kojima se razbija cjelovitost fabularnog toka (citatnost, intertekstualnost, fragmentarnost) označio je i radikalni poremećaj vremenitosti koja gubi na koherentnosti i kontinuitetu. Time dolazi do osporavanja hronologije i pravolinijskog proticanja vremena uz česte pokušaje reaktivacije prošlosti i naglašeno pretapanje vremenskih planova.

VIII LITERATURA

- Bahtin, M. (1989). *O romanu*. (A. Badnjarević, prev). Beograd: Nolit.
- Bečejski, M. (2013). Poruka u boci i 'savršena pukotina' - *Peščanik* Danila Kiša u kontekstu savremenih estetičkih i poetičkih proučavanja. *Baština*, 34, 93-114.
- <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0353-9008/2013/0353-90081334093B.pdf>
- Pristupljeno: 01.05.2020.
- Beddow, M. (2004). The magic Mountain. U: Robertson, R. (ed.), *The Cambridge companion to Thomas Mann* (str. 137-151). United Kingdom: Cambridge University Press.
- Bergson, A (1978). *Ogled o neposrednim činjenicama svesti*. (F. Pašić, prev). Beograd: Mladost.
- Džadžić, P. (1976). Šum vremena. Danilo Kiš: *Peščanik*. U *Iz dana u dan II. Sabrana dela Petra Džadžića* (str. 219-224). Beograd: Rad – Prosveta.
- Gavrilović, M. (2017). Odlike enciklopedijskog modela proze u *Proljećima Ivana Galeba* Vladana Desnice i *Peščaniku* Danila Kiša. U: Roksandić, D. (ured.), *Hrvatsko-srpski/srpsko-hrvatski interkulturalizam danas* (str. 235-248). Zagreb: Filozofski fakultet, FF press.
- Ivanović, R. (2007). *Miteme i poeteme Tomasa Mana*, Novi Sad: Zmaj.
- Kršenković-Brković, D. (2015). *Poetika prolaznosti – Organizacija vremena u Ranim jadima*. Podgorica: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Kršenković-Brković, D. (2018). Međusobna povezanost tekstova: mitsko zaleđe i arhetipska simbolika E. S., *Folia linguistica et litteraria*, 23, 91-109, Nikšić: Filološki fakultet.
- Marčetić, A. (2003). *Figure pripovijedanja*. Beograd: Alfa.
- Paul, R. (1993). *Vreme i priča I*. (S. Miletić, A. Moralić, prev). Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
- Pobrić, E. (2006). *Vrijeme u romanu: od realizma do postmoderne*. Bosna i Hercegovina: BH Most.
- Stojanović, D. (1997). *Paradoksalni klasik Tomas Man*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Tompson, M. (2014). *Izvod iz knjige rođenih*. (M. Bazdulj, prev). Beograd: Clio.
- Uzelac, M. (2017). *Fenomenologija nestajućeg vremena*, [elektronsko izdanje]
- http://www.uzelac.eu/Knjige2/34_MilanUzelac_FenomenologijaNe_vremena.pdf. Pristupljeno: 10. 05. 2020.

PRIJEDLOG ZA MENTORA:

U skladu sa članom 23 Pravila studiranja na poslijediplomskim studijama, predlažem
Doc. dr Jelenu Knežević za mentora pri izradi magistarskog rada pod nazivom

Kosmološko i individualno vrijeme u romanima *Čarobni brijeg* Tomasa Mana i *Peščanik* Danila Kiša .

Potpis studenta:

Lidija Ugrasid 2/19

Ime i prezime, broj indeksa

**SAGLASNOST MENTORA ZA PRIHVATANJE
MENTORSTVA:**

Potpis mentora:

J. Knežević

Doc. dr Jelena Knežević

**SAGLASNOST PREDMETNOG NASTAVNIKA NA
OBRAZLOŽENJE TEME:**

Potpis predmetnog
nastavnika:

J. Knežević

Doc. dr Jelena Knežević